

Vindkraftverk är ingen byggprodukt, byggnadsverk eller andra anläggningar

Produkten vindkraftverk, är en ”av vinden intermittent varvtalsstyrd fläkt”/vindturbin som saknar fläkthus och som inte är en ”byggnad”, ”anläggning” eller en ”maskin som kan byggas in i en byggnad,” utan en på marken fritt uppställd maskin. Maskinen vindkraftverk skall, för att få åtnjuta fri rörlighet inom EG:s (EU och EES) inre marknad, uppfylla relevanta krav i enlighet med EG:s/EU:s produktansvars- och produktsäkerhetsregler samt EG:s/EU:s produktdirektiv, det vill säga de grundläggande (väsentliga) kraven med avseende på hälsa och säkerhet för person och i förekommande fall egendom och husdjur, som skall uppfyllas, regleras bland annat av ”The New Approach” (”den nya metoden”) lagstiftningens produktdirektiv.

Vindkraftverk är en produkt, det vill säga en ”maskin” i enlighet med maskindirektiv MD 98/37/EC (AFS1993:10), som ersattes från 2009-12-29 av MD 2006/42/EC (införd i svensk lagstiftning genom AFS 2008:03), tillämpningsområde §1a) och definition § 4a), som är fritt uppställd på marken. En funktionsfärdig maskin, som vindkraftverk, med tillhörande styrning och drivning, som tas i drift och i bruk efter 2009-12-29 skall bl.a. uppfylla relevanta krav i enlighet med MD 2006/42/EC, lågspänningsdirektivet (LVD) 2006/95/EC och direktivet för elektromagnetisk kompatibilitet (EMCD) 2004/108/EC. Notera att EG:s byggproduktdirektivet (CPD, 89/106/EEC) inte omfattade produkten/maskinen ”vindkraftverk”. EU:s byggproduktdirektiv (CPD, 89/106/EEG) som var införlivat med svensk lagstiftning. Från 24 april 2011 gäller byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011 parallellt med byggproduktdirektivet. Då byggproduktförordningen (CPR) blev fullt tillämplig 1 juli 2013 upphörde byggproduktdirektivet (CPD) att gälla.

Rådets direktiv 89/106/EEG (CPD) av den 21 december 1988 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om byggprodukter.

KAPITEL I Tillämpningsområde - Definitioner - Krav - Tekniska specifikationer - Fria varurörelser

Artikel 1

Detta direktiv gäller byggprodukter i den mån de berörs av de väsentliga kraven på byggnadsverk i artikel 3.1.

2. I detta direktiv avses med byggprodukt varje produkt som tillverkats för att infogas varaktigt i byggnadsverk, såväl i byggnader som i andra anläggningar

Byggprodukter benämns i fortsättningen produkter. Byggnader och andra anläggningar benämns i fortsättningen byggnadsverk.”

Detta byggproduktdirektiv har införts av myndigheten Boverket i den svenska lagstiftningen genom Plan- och bygglagen (1987:10), Lag (1994:847) tekniska egenskapskrav på byggnadsverk m.m, förordning (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m., föreskrifterna BFS 1997:29 Boverkets föreskrifter om CE-märkning av byggprodukter, BFS 1993:57 med ändringar (BBR – Boverkets byggregler), BFS 1993:58 med ändringar (BKR – Boverkets konstruktionsregler), BFS 2004:10 (EBS Boverkets regler om tillämpning av europeiska beräkningsstandarder och BFS 1995:6 med ändringar (TYP 3 Boverkets föreskrifter och allmänna råd om typgodkännande och tillverkningskontroll). Boverkets föreskrift, BFS 2007:13 VIND 1, om stöd till planeringsinsatser för vindkraft beslutades den 7 juni 2007 med stöd av 16 § förordning (2007:160).

OBSERVERA, produktdirektivet (CPD) och byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011 införda i svensk lag, omfattar inte produkten/maskinen vindkraftverk. Ett vindkraftverk som är i drift/i bruk, inklusive nacellen, tornet och i förekommande fall tillhörande ställverk är endast en ”Maskin” i enlighet med maskindirektivet och ingenting annat, där tornet tjänar som en tillträdesled till nacellen. Vindkraftverk omfattas även av föreskriften AFS 1999:3, Byggnads- och anläggningsarbete då den är under uppförande och då den är avställd för underhåll. (Se också ändringsföreskrifterna AFS 2007:11, kommentarer till 1 §).

Kommunernas ansvar

Enligt Boverkets Vindkraftshandbok (av januari 2009) sidorna 32 och 33 skall bland annat ”kommunerna ansvara för att bedöma behovet av riskavstånd och om någon särskild riskanalys behöver göras. Riskbedömning bör göras lokalt bland annat utifrån de nedslagsförhållanden som kan förväntas på den aktuella platsen, hur ofta människor kan tänkas vistas vid verken och om det finns egendom som är särskilt känslig för skador. En bedömning av verkens förmåga att upprätthålla säkerhetssystem och att klara av is- och andra förhållanden som råder i kallt klimat måste också vägas in.” Kan detta råd, om den åtföljs av kommuner, innebära ett straffrättsligt ansvar för kommunerna och/eller staten? Hur kan Sveriges kommuner och/eller staten om man inte är Tillverkare /Importör/ Verksamhetsutövare av vindkraftverk ansvara för, att bedöma behovet av riskavstånd/riskområde för utkastade föremål och om någon särskild riskanalys behöver göras om man inte kan ansvara för den övergripande kontrollen över val av konstruktionslösningar och maskinfunktioner samt tillverkning av vindkraftverk i syfte att släppa ut den på den gemensamma marknaden i eget namn?

Hur har berörda kommuner kunnat och kan att vindkraftverkens säkerhetssystem/säkerhetsrelaterad utrustning (Safety Related Parts) för vindkraftverk som är uppställda/ställs upp i isig klimat/miljö uppfyller de relevanta produktdirektivens lägsta säkerhetskrav med avseende på bland annat Performanslevel PL enligt SS-EN ISO 13849-1:2008/AC:2009 och Safety Integrity Level (SIL) enligt SS-EN 61511-1, trots att det ännu inte på marknaden finns alla nödvändiga säkerhetskritiska och säkerhetskategoriklassade apparater, komponenter och system som kan uppfylla direktivens lägsta säkerhetskrav med stöd av relevanta harmoniserade standarder? På vilket sätt tar den svenska staten och/eller den berörda kommunen över produktansvaret från Tillverkaren/Importören/Verksamhetsutövaren i det fall den svenska kommunen fastställt, att det av Tillverkaren/Importören/ Verksamhetsutövaren uppgivna riskavståndet/riskområdet för utkastade föremål inte behöver uppnås och vindkraftverk ställs upp och tas i drift på den plats som kommunen fastställt utan, att vindkraftverkens säkerhetssystem/säkerhetsrelaterad utrustning kan uppfylla de lägsta säkerhetskraven? Om inte berörda kommuner följt och följer Vindkraftshandbokens råd enligt ovan, sidorna 32 och 33, hur har då berörda kommuner hanterat och bedömt nämnda risker? Begär avslutningsvis, att av berörda kommuner erhålla kopior på genomförda riskbedömningar.

Vad lagstiftaren, Sveriges riksdag glömde bort var enligt 5 §:ens grundregel i MD, att det är Tillverkarens / Importörens fulla ansvar att en maskin som vindkraftverk helt uppfyller de grundläggande (väsentliga) hälso- och säkerhetskraven i enlighet med MD:s bilaga 1. Men också de certifieringsprocedurer som finns angivna i 8-10 §§ skall ha iakttagits innan en maskin får släppas ut på marknaden eller eljest avlämnas för att tas i drift eller tas i bruk.

2014-06-13

Claes-Erik Simonsbacka